

Tot din domeniul ortografiei relevăm un alt pasaj cu privire la scrierea lui *oy* și *y* (f. 53 v.), care există numai în ediția de la Moscova; e un text de 12 rinduri (inexistent în ediția lui Antim) începînd prin următoarele cuvinte: *Нѣше же великѣа Рсѣи дрѣвнихъ писцовъ разсѣжденіе сицеко; с и оу, кѣ началѣ и конѣк писашъ, такъ: прийдѣу принесѣу, приклекѣу, несѣу...*

Dintre deosebirile constatate în partea a doua a gramaticii — *Сѣмолѣга* — notăm că ediția de la Moscova cuprinde cele opt părți de vorbire pe care le întîlnim și în gramatica lui Zizanie: *имѣ, мѣстоименіе, глаголѣ, причастіе, различіе, нарѣчіе, предлогѣ, соѣзѣ* (adică: *numele, pronumele, verbul, participiul, articolul, adverbul, prepoziția și conjuncția*). Dintre aceste opt părți de vorbire, în ediția lui Antim lipsește *различіе* (articolul); găsim în schimb *междометіе* (interjecția), după care urmează această *Оукѣщеніе: ѡрѣров: сирѣкѣ частѣ слова различіе называемсю, славенскомъ языкомъ некоемъ именнѣмъ вслѣдихомъ Мѣстоименію долѣгъ еѣ доволѣкъ исполняющѣ. Ко ѡсмысюже слова частѣ междометіе, латински [loc alb; cf. *interiectio* în ed. de la Rîmnice] называемсю скѣйственнѣкъ приахѣомъ* (f. 16 v.).

Cele opt părți de vorbire din gramatica slavă editată de Antim, ca și textul observației despre *ѡрѣров* figurează întocmai în copia după ediția din 1619, făcută în 1655 la Tirgoviște³⁴. Faptele concordă apoi și cu informațiile pe care le găsim în recentul studiu al lui P. S. Kuznețov, care citează aceleași opt părți de vorbire și același text integral al observației cu privire la *ѡ. ѣров*³⁵ din ediția 1619 a gramaticii lui Smotrițki.

Caracteristice pentru deosebirile dintre aceste două ediții sînt, în sfîrșit, și anumite exemple, care nu corespund de la o ediție la alta; printre acestea e însuși numele propriu *Москва* în ediția de la Moscova, căruia îi corespunde *Вилно* în ediția de la Snagov. Se știe apoi că ediția de la Moscova conține flexiuni și forme velicoruse, ceea ce nu întîlnim în textul ediției gramaticii lui Antim.

Toate aceste deosebiri arată limpede că ediția gramaticii slave a lui Meletie Smotrițki scoasă de Antim Ivireanu în anul 1697 la Snagov nu poate avea la bază ediția de la Moscova din 1648, ci pe cea din 1619 apărută la Eve, în apropiere de Vilno.

8. Ediția de la Rîmnice din 1755. Tot în *Bibliografia romînească veche* volumul II sub nr. 295, este vorba despre cealaltă *Gramatică slavă*, tipărită în Țara Romînească. Ea a apărut în 1755, în tipografia episcopiei din Rîmniceul Vilcea, din porunca mitropolitului sîrb Pavel Nenadović, spre a servi ca manual de predare în școlile sîrbești.

Sîntem nevoiți să deschidem și aici o paranteză, deoarece în privința identificării originalului după care s-a întocmit ediția de la Rîmnice, informațiile de care dispunem nu concordă. Pe de o parte, acad. Davidov în amintita prefață de la ediția din 1855 a gramaticii lui M. Lomonosov (la p. 9) scrie: «эта книга есть перепечатанная грамматика Смотрицкого 1619 г». Pe de altă parte, prof. N. M. Dilevski, atingînd problema filiației edițiilor gramaticii lui Smotrițki, spune că ediția din 1755 de la Rîmnice «reprezintă o ediție completă a ediției de la Moscova din 1721»³⁶.

³⁴ Am fost informat, în această privință, de prof. N. M. Dilevski de la universitatea din Sofia, care a binevoit să-mi facă extrasele asupra acestor pasaje, fapt pentru care îi mulțumesc și pe această cale.

³⁵ *Op. cit.*, p. 27—28.

³⁶ În articolul citat, p. 330.